

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 14438/2024
11.07.2024. године
Београд

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Весне Субић, председника већа, Мирјане Андријашевић и Весне Мاستиловић, чланова већа, у парници тужиле АА из ..., ..., чији је пуномоћник Тања Петровић, адвокат из ..., против туженог ББ из ..., Општина ..., чији је пуномоћник Милош Делевић, адвокат из ..., ради развода брака и вршења родитељског права, одлучујући о ревизији тужиле изјављеној против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж2 18/24 од 18.01.2024. године, у седници одржаној 11.07.2024. године, донео је

РЕШЕЊЕ

УКИДАЈУ СЕ пресуда Апелационог суда у Нишу Гж2 18/24 од 18.01.2024. године и пресуда Основног суда у Лесковцу П2 115/21 од 15.09.2023. године, у ставовима другом, трећем, четвртм, петом и шестом изреке, и предмет **ВРАЋА** првостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Основног суда у Лесковцу П2 115/21 од 15.09.2023. године, разведен је брак закључен 29.06.2020. године пред матичарем Општине Лепосавић између тужиле и туженог због озбиљно и трајно поремећених брачних односа супружника (став први изреке). Самостално вршење родитељског права над малолетним дететом ВВ рођеном2020. године у Косовској Митровици поверено је оцу, туженом ББ (став други изреке). Утврђени су лични односи између мајке и малолетног детета (став трећи изреке). Обавезана је тужена да доприноси издржавању малолетног детета фиксним новчаним износом од 6.000,00 динара месечно почев од 12.02.2021. године, као дана подношења тужбе па убудуће док за то постоје законски разлози, односно док не наступе околности које ову обавезу мењају или укидају (став четврти изреке). Обавезана је тужила да туженом исплати доспеле а неисплаћене износе доприноса у издржавању малолетног детета за период од 12.02.2021. године, као дана подношења тужбе до 15.09.2023. године као дана пресуђења (став пети изреке). Одређено је да свака странка сноси своје трошкове поступка (став шести изреке).

Пресудом Апелационог суда у Нишу Гж2 18/24 од 18.01.2024. године, одбијена је као неоснована жалба тужиле и потврђена пресуда Основног суда у Лесковцу П2 115/21 од 15.09.2023. године у ставу другом, трећем, четвртм, петом и шестом изреке.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужила је изјавила ревизију због погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права.

Тужени је одговорио на ревизију.

Врховни суд је испитао побијану пресуду применом члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник Републике Србије“ број 72/11 ... 10/23 – други закон) и утврдио да је ревизија тужиле основана.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности. Ревизијом се не указује на друге битне повреде одредаба парничног поступка које су чланом 407. став 1. тачке 2. и 3. ЗПП предвиђене као разлози за овај правни лек.

Према утврђеном чињеничном стању, странке су закључиле брак 29.06.2020. године пред матичарем Општине Лепосавић. Фактичка заједница је престала 28.01.2021. године када је тужила прешла да живи код родитеља у ... код ... Брачни односи су озбиљно и трајно поремећени, где се објективно не може остварити заједница супружника. У току трајања брака добили су кћи ВВ која је рођена ...2020. године. Тужила је запослена и ради у фирми „...“ и остварује приходе просечно у износу од 48.000,00 динара. Не поседује непокретну имовину. Тужени је запослен и месечно остварује 52.000,00 динара и остварује додатне приходе од чега може да заради 300 до 400 евра. Он је здрав и радно способан. Тужени не поседује непокретну имовину на свом имену. Живи у кући са мајком и малолетном ВВ, а засновао је нову заједницу и нема обавезу да издржава друга лица. Потребе малолетне ВВ за одећом, храном и обућом и др. одређену су на 12.000,00 динара. Центар за социјални рад у Лепосавићу је у синтетизованом мишљењу са Центром за социјални рад у Краљеву предложио да се малолетно дете повери оцу на самостално вршење родитељског права, а да се виђење са мајком врши по моделу који је тужила предложила Центру за социјални рад.

Према стању у списима, према синтетизованом налазу и мишљењу органа старатељства Општине Лепосавић и Центра за социјални рад у Краљеву оба родитеља детета испуњавају услове у погледу вршења родитељског права и дужности и нема никаквих сметњи да се малолетна ВВ по разводу брака повери једном од родитеља, али су мишљења да малолетна ВВ треба да се повери оцу у вршењу родитељског права, а да мајка може да виђа своју кћи на начин како је предложила у својој изјави коју је дала Центру за социјални рад у Краљеву. Мишљење органа старатељства је прихваћено од стране нижестепених судова следом чега је одлучено да се самостално вршење родитељског права повери туженом као оцу.

Ревизијом се оспорава оцена нижестепених судова да је у најбољем интересу малолетног детета странака да отац, а не мајка, самостално врши родитељско право и указује да нису довољно испитане чињенице битне за одлуку о том за живот и развој детета важном питању.

По налажењу Врховног суда, ревизија је основана.

Нижестепени судови су прихватили непотпун налаз органа старатељства и на њему засновали нижестепене одлуке.

О правима малолетног детета одлучује суд, руководећи се најбољим интересом детета, као основним и најважнијим критеријумима, прописаним у члану 6. и 266. Породичног закона. Дужност суда да прибави и консултује мишљење органа старатељства, породичног саветовалишта или друге установе специјализоване за посредовање у породичним односима прописано у члану 270. Породичног закона, у функцији је истраживања о најбољем интересу детета. Истраживање спроводи суд. Сходно томе, суд је овлашћен да тражи допуну или појашњења о нејасноћама у налазу органа старатељства, на подлози ког је дато мишљење тог органа у компетенцијама и предностима за самостално вршење родитељског права.

У конкретном случају, није затражена допуна налаза органа старатељства опсервацијом зашто вршење родитељског права треба поверити оцу када је утврђено да оба родитеља детета испуњавају услове у погледу вршења родитељског права и дужности и да нема никаквих сметњи да се малолетна ВВ по разводу брака повери једном од родитеља. При томе, оба појединачна налаза су говорила у прилог да се вршење родитељског права треба поверити мајци, јер малолетна ВВу ситуацији развојености од мајке неће градити сигурне обрасце везаности у односу са мајком што је предиктор пожељних токова будућег емоционалног развоја и развојних потреба детета. Они су навели да са развојног становишта последице раздвајања од мајке на раном узрасту могу бити теже и темељније по дете у односу на последице родитељских пропуста или неадекватног понашања у каснијем животу. Сигурна афективна везаност сматра се веома значајним и основним условом за успешан развој. Континуитет у односима афективне везаности има суштински значај за свеукупни развој деце. Прекиди у односима привржености представљају трауматичне догађаје у животу детета, са значајним краткотрајним или дуготрајним последицама по дете (когнитивни проблеми, психолошки проблеми, застој у расту и развоју, проблеми у понашању). Краткотрајне развојне последице одвајање одојчета од мајке могу се испољити кроз регресију у потребама за зависношћу од одраслих, те дете расте са осећајем да не управља сопственим животом, проблеми и промене у дневној рутини утичу на прекид стицања основних схватања о узроцима и последицама, док се дуготрајне последице одвајања огледају кроз проблеме успостављања односа афективне везаности са другима и однос неповерења. Један од кључних аспеката је био да капацитети мајке у будућим новонасталим околностима једнородитељске породице, разуме, препозна и емпатише се сложеним потребама детета у околностима раздвајања породице и да се ангажује у правцу предузимања активности које ће омогућити да се лакше адаптира на промене у животној организацији које су високо стресне. Тада су увидели да дете неће бити оптерећено присуством ризика од отуђења од родитеља са којим не буде живела, у овом случају оца, јер је мајка фокусирана на потребе детета, пожељно повезана са потребама детета са капацитетима да их препозна и на њих одговори. Након овог налаза и мишљења, синтетизовани налаз и мишљење оба органа старатељства је да се вршење родитељског права повери оцу, а судови су пропустили да затраже допуну и објашњење које околности и чињенице су довеле до таквог закључка, који су нижестепени судови некритички прихватили, имајући у виду раније, горе наведене налазе и мишљења органа старатељства.

Најбољи интерес детета је правни стандард предвиђен чланом 3. Конвенције Уједињених Нација о правима детета, преузетим у одредбама члана 6. и 266. став 1. Породичног закона и цени се према постојећим приликама, узимањем у обзир низа фактора од могућег утицаја на даљи развој личности детета, као што су узраст детета,

развојна упућеност детета на једног или другог родитеља, скуп потреба које дете има на овом узрасту, укључујући емоционалне и психолошке потребе, стабилност детета и његова способност адаптације, посвећеност родитеља, понашање и карактерне особине родитеља, животне и стамбене прилике на страни једног и другог родитеља, и пре свега њихове личне способности да дужностима према детету удовоље на начин који би за дете био одговарајући и обезбедио правилан психофизички развој детета.

У складу са одредбом члана 205. Породичног закона суд треба да утврди чињенице које су од утицаја на оцену подобности родитеља за одговорно вршење родитељског права. У том погледу потребно је да се чињенично стање допуни и изнова испитају странке и прибави додатни налаз и мишљење органа старатељства, а по потреби изведу други докази како би се у потпуности истражиле и утврдиле битне чињенице и на основу њих донела правилна и на закону заснована одлука у складу са најбољим интересом детета. Суд је дужан да утврди чињенице од утицаја на оцену о постојећим могућностима како једног, тако и другог родитеља, да би могао на ваљан начин да одлучи о правима детета, односно правима и дужностима родитеља. Приликом одређивања предности родитеља да му се повери заједничко дете на негу, чување и васпитавање, суд је дужан да се руководи свим потребама детета имајући у виду узраст, развојну упућеност на родитеље, његову приврженост и блискост родитељима, укључујући компетентенције којима родитељи понаособ располажу, за здрав развој детета.

Када се сагледају наведене цитиране одредбе Конвенције и Закона, пропустили су нижестепени судови да утврде чињенице неопходне ради доношења правилне одлуке о томе ком родитељу поверити вршење родитељског права. Наиме, судови су се ослонили само на синтетизовани закључак Центара за социјални рад. Стога је изостало од стране нижестепених судова утврђење зашто је предност добио тужени у односу на тужиљу.

У циљу правилне примене материјалног права, у поновном поступку суд ће расправити и питања на која је указано и руководиће се савесном и поузданом оценом о најбољем интересу малолетне ВВ и изнова одлучити о правима која јој као детету припадају, а то су право детета да у његовом најбољем интересу буде одређено који ће родитељ самостално вршити родитељско право.

Из изнетих разлога, на основу члана 416. став 2. ЗПП Врховни суд је одлучио као у изреци.

**Председник већа – судија
Весна Субић, с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић